

ข้อควรระวังในการใช้ยา

- ใช้ยาตามแพทย์สั่ง ไม่ควรเปลี่ยนแปลงขนาดรับประทานยาเองและควรพบแพทย์ก่อนการหยุดยา
- หลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- ให้นานยาพร้อมอาหารหรือนมเพื่อลดการระคายเคืองกระเพาะ
- หลีกเลี่ยงการถูกแสงแดดโดยตรง สวมหมวกหรือเสื้อฝ้ายคลุม ใช้โลชั่นที่มีสารป้องกันแสง ไม่ใช้ครีมที่มีแสงคล้ายแสงอาทิตย์ เพราะอาจเพิ่มการแพ้ของผิวหนังต่อแสงแดดได้
- อาจมีอาการปากแห้ง ให้ใช้มากฝรั่งหรือลูกอมที่ไม่มีน้ำตาล ใช้น้ำแข็งหรือสารอื่นที่ใช้น้ำลายเพื่อลดอาการปากแห้ง หากมีอาการติดต่อกันนานกว่า 2 สัปดาห์ ให้ไปพบแพทย์หรือทันตแพทย์
- ระวังเมื่อผ่าตัด รักษาเกี่ยวกับฟันหรือรักษากรรมโรคฉุน
- อาจมีอาการง่วงนอน ให้ระวังการขับขี่ยานยนต์การทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร
- การเปลี่ยนอิริยาบถจากท่านั่งหรือท่านอนเป็นท่านยืน ควรลุกขึ้นอย่างช้า ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ความดันตกขณะยืน ซึ่งจะทำให้เกิดอาการมึนงง หน้ามืด เป็นลมได้

- ควรปรึกษาแพทย์หากมีความจำเป็นต้องใช้ยาตัวอื่นร่วมด้วยขณะที่ใช้ยาตัวนี้ เนื่องจากยาตัวอื่นอาจมีผลต่อการรักษา

อันตรายจากการใช้ยา

อันตรายจากการใช้ยา

1. การดื้อยาและการต้านยา (Drug Resistance and Drug Tolerance)

การดื้อยา เป็นภาวะที่เชื้อโรคต่างๆที่เคยถูกทำลายด้วยยาชนิดหนึ่งๆ สามารถปรับตัวจนกระทั่งยานั้นไม่สามารถทำลาย ได้อีกต่อไป เชื้อโรคที่ดื้อยาแล้วจะสามารถถ่ายทอดคุณสมบัตินี้ไปยังเชื้อโรครุ่นต่อไป ทำให้การใช้ยาชนิดเดิมไม่สามารถใช้ทำลายหรือรักษาโรคได้ ดังนั้นจึงควรใช้ยาให้ครบตามขนาดของยาที่แพทย์กำหนดและไม่ควรซื้อยามาใช้เอง ตัวอย่าง

ยาที่มักเกิดการดื้อยาได้แก่ ยาต่อต้านเชื้อ

(Antibacterials) เช่น ยาซัลฟา เพนนิซิลิน เตตราไซคลิน สเตربتโตไมซิน เป็นต้น

การต้านยา มีความหมายคล้ายการดื้อยา แต่การต้านยามีผลมาจากร่างกายของผู้ใช้ยา ไม่ใช่เป็นการปรับตัวของเชื้อโรค

ร่างกายจะสร้างเอ็นไซม์หรือใช้ระบบภูมิคุ้มกันขึ้นมาทำลายยา ทำให้การรักษาไม่ได้ผล ต้องใช้ยาในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่ง

ก่อให้เกิดอาการติดยา เช่น บาร์บิทูเรท มอร์ฟีน เป็นต้น

2. การใช้ยาในทางที่ผิดและการติดยา (Drug Abuse and Drug Dependence)

การใช้ยาในทางที่ผิด หมายถึง การนำยามาใช้ด้วยตนเอง และนำยามาใช้โดยมิใช่เป็นการรักษาโรคเป็นการใช้ยาไม่

ถูกต้อง และไม่ยอมรับในทางยา

การติดยา มักเป็นผลจากการนำยามาใช้ในทางที่ผิด เช่น แอมเฟตามีน เพื่อกระตุ้นสมองทำให้รู้สึกแจ่มใส ไม่ง่วง

หรือเพื่อลดความอ้วน เมื่อใช้ติดต่อกันนานๆจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจ ให้มีความต้องการยาอยู่เสมอ และปริมาณ

เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถ้าขาดยาอาจทำให้ถึงตายได้ เช่น เมื่อติดยาแอมเฟตามีน จะทำให้เกิดอาการปวดท้อง อาเจียน และเสียชีวิต

เพราะอาการผิดปกติของหัวใจและหลอดเลือด

3. การแพ้ยา (Drug Allergy or Hypersensitivity)

เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเมื่อร่างกายได้รับยาชนิดใดชนิดหนึ่งแล้ว ร่างกาย

จะสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อต่อต้านยาชนิดนั้น เมื่อร่างกายได้รับยาชนิดเดิมอีก ตัวยาจะไปทำ

ปฏิกิริยากับภูมิคุ้มกัน ทำให้เกิด

การแพ้ยา โดยจะมีอาการดังต่อไปนี้ มีไข้ ซีด หอบ หืด คัดจมูก ไอจาม ลมพิษ โลหิตจาง หรือ อาจเสียชีวิตได้

จึงไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง ควรปรึกษา แพทย์

4. ผลข้างเคียง (Side Effect) เป็นอาการปกติทางเภสัชวิทยาที่เกิดควบคู่กับผลทางรักษาทางยา ซึ่งเกิดขึ้นได้กับทุกคน และมีความรุนแรงต่างกัน เช่น การใช้แอนทิสิตาามีน มีผลในการลดน้ำหนัก ลดอาการแพ้ แต่อาจมีผลข้างเคียงคือ ทำให้

ง่วงนอน ซึมเซา ควรหลีกเลี่ยงการทำงานกับเครื่องจักร และการขับรถ เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

5. พิษของยา (Toxic Effect) เกี่ยวข้องกับฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาในระดับที่รุนแรงจนถึงขั้นเป็นพิษเป็นผลของยาที่ใช้ ถ้ายังเพิ่ม

ขนาดใช้ยา อาการพิษก็ยิ่งเพิ่มขึ้นจนอวัยวะนั้น ๆ พิการหรือเสื่อมสภาพไป หรือการใช้ยาในระยะเวลา นานติดต่อกัน แม้จะใช้ในขนาดปกติ ก็เกิดเป็นพิษได้ เนื่องจากพิษของยาเอง เช่น คลอแรมเฟนิคอล สเตียรอยด์ แอสไพริน ถ้าใช้นาน ๆ

หรือขนาดสูง ๆ โรคโลหิตจางและโรคติดเชื้อได้ง่าย ๆ พิษของยาอื่น ๆ อาจมีผลต่อระบบประสาท ระบบหัวใจ ระบบไหล

เวียนของโลหิต นอกจากนี้ยาบางชนิดซึ่งมารดาใช้ขณะตั้งครรภ์ จะมีผลต่อเด็กในครรภ์ขั้นรุนแรงได้

การเสื่อมและหมดอายุของยา

ยาทุกอย่างมีการเสื่อมอายุได้ทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะเปลี่ยนไปเป็นสารที่มีอันตรายโดยตรง หรืออาจไม่มีอันตรายโดยตรง แต่ทำให้ความรุนแรงของยาลดลง ซึ่งอาจทำให้รักษาโรค หรืออาการไม่ได้ผลเต็มที่ และเชื้อโรคคือยา จึงควรสังเกตการเสื่อมของยา เช่น

1. สังเกตกำหนดวันหมดอายุที่ภาชนะบรรจุยา โดยใช้คำว่า Exp. หรือ Exp.Date หรือ Used Before หรือ Potency Guaranteed to. แล้วตามด้วย วัน เดือน ปี
2. ยาที่ไม่ได้บอกวันหมดอายุที่ภาชนะบรรจุของยา อาจบอกวันผลิต โดยใช้คำว่า Mfd.Date หรือ Manfd.Date หรือ Manu.Date แล้วตามด้วยวัน เดือน ปี และอาจบอกระยะเวลาของคุณภาพยาไว้ หากไม่กำหนดไว้ไม่ควรใช้ยาที่เก็บไว้นานเกิน 5 ปี
3. สังเกตการเปลี่ยนแปลงของยา เช่น ลักษณะสี กลิ่น รส เป็นต้น

นอกจากนี้ในการซื้อยาด้วยตนเอง เราอาจได้รับยาปลอม หรือยาผิดมาตรฐาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพได้เช่นกัน

อันตรายที่เกิดจากการใช้ยาปลอม ยาผิดมาตรฐาน และยาเสื่อมคุณภาพ

ยาปลอม ยาผิดมาตรฐาน และยาเสื่อมคุณภาพ เป็นยาที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าห้ามผลิต ห้ามนำเข้า และห้ามขาย หากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ยาที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานนั้น จะทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่ยาที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน พอจะสรุปสั้น ๆ ได้ดังนี้

1. ถ้าผู้ป่วยได้รับยาที่มีตัวยาน้อยกว่าที่ควร หรือไม่มีตัวยาเลย ก็จะทำให้ปริมาณยาที่ได้รับนั้นน้อยจนไม่มีผลในการรักษา จะทำให้โรคไม่หาย เกิดลุกลามมากขึ้น ถ้าเป็นโรคร้ายแรงอาจถึงตายได้ และถ้าเป็นยาปฏิชีวนะก็จะทำให้เชื้อโรคคือยาการรักษาจะยุ่งยากมากขึ้น
2. ถ้าผู้ป่วยได้รับยาที่มีตัวยามากเกินไป ก็จะทำให้เสี่ยงต่อพิษภัยของยามากขึ้น
3. ถ้าผู้ป่วยได้รับยาที่มีตัวยายเป็นยาอื่น ก็จะทำให้การรักษาไม่ได้ผล เช่นเดียวกับได้รับยาที่ตัวยาน้อยและยังอาจได้รับพิษจากยาที่ปนปลอมมาอีกด้วย

4. ยาทั้งหมดอายุ นอกจากจะไม่มีฤทธิ์ในการรักษาแล้ว ยาทั้งหมดอายุแล้วบางตัวยังเป็นพิษต่อร่างกายด้วย เช่น เตตราซัยคลิน ที่หมดอายุจะเป็นพิษต่อไต

5. ยาที่เปลี่ยนแปลงสภาพไปไม่ควรใช้ เช่น แอสไพรินที่เก็บไว้นาน ๆ จะมีผลึกของกรดซาลิซิลิก ซึ่งมีความเป็นกรดสูง ระคายเคืองกระเพาะมาก และไม่ให้ผลในการบรรเทาปวดลดไข้
ข้อแนะนำในการหลีกเลี่ยงการใช้ยาปลอม ยาผิดมาตรฐาน และยาเสื่อมคุณภาพ ก็คือซื้อยากับเภสัชกรโดยตรง ไม่ซื้อยาที่บรรจุในภาชนะที่ไม่มีฉลากแสดงชื่อยา บริษัทที่ซื้อยากับเภสัชกรโดยตรง ไม่ซื้อยาที่บรรจุไม่มีฉลากแสดงชื่อยา บริษัทผู้ผลิตหมายเลขทะเบียนยา ไม่ซื้อยาชุด ยาที่มีลักษณะไม่น่าไว้วางใจ และยาที่มีผู้นำมาเร่ขาย